

BEHOVSUTREDNING
för miljö-och byggnadsnämndens ansvarsområden på
miljöavdelningen i Enköpings kommun
2026-2028

Beslutad den 11 december 2025

Sammanfattning

Syfte och bakgrund

Detta dokument utgör miljö- och byggnadsnämnden behovsutredning inför 2026 och två år framåt. Behovsutredningen är en sammanställning och analys av det arbete som behöver genomföras för att nämnden ska klara sitt uppdrag enligt reglementet, bidra till måluppfyllelse av kommunfullmäktiges mål, samt för att kommunen ska kunna efterleva den lagstiftning som styr verksamheten. I denna behovsutredning sammanställs resursbehov och personaltillgångar för 2026–2028.

I första hand omfattar behovsutredningen myndighetsutövningen inom miljö- och hälsoskyddet, livsmedelskontrollen samt tobak- och serveringstillståndsområdet. Utredningen är flerårig för att kunna visa hur tillsynen behöver utvecklas för att bättre bidra till att nå miljömålen samt anpassas till förändrade förutsättningar med avseende på lagstiftning och de verksamheter som tillsynen riktar sig mot.

Behovsutredningen bygger på en gemensam modell från Västra Götalands län och Hallands län som Mitt miljösamverkan redigerat.

Resursbehov

Årets behovsutredning visar på ett totalt resursbehov för 2026 (år 1) på cirka 39 årsarbetare (ÅA), se tabell 1 nedan.

Tillsynsområde	Resursbehov enligt årets behovsutredning			Resurser enligt fastställd budget
	Årsarbetare år 1	Årsarbetare år 2	Årsarbetare år 3	Årsarbetare år 1
Miljöskydd	9,25	7,14	6,43	8,00
Förorenade områden	4,12	4,12	4,12	2,00
Hälsoskydd	4,62	3,66	3,57	3,00
Små avlopp	6,69	7,24	7,15	4,50
Livsmedel	4,38	4,47	4,55	4,00
Naturvård	1,18	1,18	1,18	0,50
Tobak och alkohol	3,09	2,74	2,74	2,00
Administration och ledning	5,75	5,75	5,75	6,00
Årsarbetare totalt	39,08	36,30	35,48	30,00

Tabell 1. Sammanställning av totalt resursbehov.

Behovet jämfört med föregående års behovsutredning

Det samlade behovet 2026 är något större jämfört med föregående års beräkning för 2025. Detta beror delvis på att tiden för den tillsyn som inte genomfördes 2025 flyttas till 2026. Dessutom har tidsåtgången för tillsynen reviderats inom vissa områden för att få en mer verklighetsförankrad beräkning.

Inför kommande treårsperiod har de nationella satsningarna i miljöbalken reviderats. Fokus framöver kommer vara på fortsatt tillsyn riktad mot brottslighet inom illegal avfallsverksamhet, ökat fokus på egeninitierad tillsyn inom förorenade områden samt oanmälda yrkesmässiga hygieniska verksamheter. Efter att i många år varit nedprioriterad så kommer projektbaserad tillsyn på strandskydd att introduceras under 2026. Nationella tillsynsplanen har ett strandskyddsfokus 2027, men vi ser att det redan nu behöver komma igång tillsyn för att inte öka på ojämlikheten som redan finns i den klagomålsbaserade tillsynen. Vad gäller tillsynen på små avlopp behöver vi öka takten för att komma i mål med vår inventering av direktutsläpp under 2026-2027 för att sedan kunna ställa om till riskbaserad tillsyn.

Efter att vi år efter år inte lyckats slutföra den planerade livsmedelskontrollen, misstänker vi att varje kontrollärende tar längre tid än vad vi tidigare beräknat. För att få en mer realistisk bild av resursbehovet har vi för 2026 och framåt beräknat att samtliga kontrollärenden kommer att kräva mer tid, vilket resulterar i ett större resursbehov än tidigare år.

Resursbehovet har även justerats för hälsoskyddsområdet samt för serveringstillstånd och tobak av liknande skäl som nämnts ovan. Specifikt inom hälsoskyddsområdet ökar antalet klagomåls- och legionellaärenden, vilka också tar betydligt längre tid att handlägga än tidigare beräknat. Detta har resulterat i att den planerade tillsynen inte har kunnat genomföras i den omfattning som planerat. Inom området för serveringstillstånd och tobak finns en eftersläpande resursbrist, vilket har lett till att en stor del av den inre tillsynen har prioriterats bort. Eftersom vi planerar att genomföra den eftersatta tillsynen inom detta område, räknar vi med att antalet utredningar kommer att öka. Detta är den huvudsakliga orsaken till att resursbehovet har ökat för 2026.

År 2025 skedde en justering i vad vi uppskattar att en årsarbetare levererar i handläggningstid. Justeringen innebar att en handläggare förväntas lägga 850 h på tillsynsarbete, vilket är i linje med Mitt Miljösamverkans uppskattning. Justeringen upplevs mer verklighetsförankrad än tidigare 900 h, vilket gör att den kvarstår för år 2026.

Förändring under kommande 3-årsperioden

Den nya nationella tillsynsstrategin för miljöbalkens tillsynsområden för perioden 2026–2029 behåller fokus på avfall och illegala aktiviteter. Samtidigt introduceras nya områden, såsom bygg- och rivningsavfall. Dessutom riktas ökat fokus på förorenade områden, strandskydd och vattenverksamheter. Inom hälsoskyddstillsynen kommer det att läggas extra vikt vid inomhusmiljöer, särskilt hos fastighetsägare.

Vad gäller miljöbalken finns det fortsatt lagförslag på ny avfallslagstiftning de närmaste åren samt även förslag på justering av processerna gällande tillståndsprövningar, samt förenklingar av anmälningsärenden i vissa delar. Exakt hur förslagen ska utformas är fortfarande osäkert. Regeringen har under hösten 2025 beslutat att upprätta en separat myndighet för tillståndsprövningar, denna kommer att vara helt skild från länsstyrelsen samt mark- och miljödomstolarna och täcka alla tillståndsprövningar nationellt. När en sådan separat myndighet införs kan det eventuellt underlätta länsstyrelsens roll som vägledande

myndighet, men det kan också medföra en större komplexitet i bedömningar då den nya myndigheten kommer att styras separat från tillsynsmyndigheterna i större omfattning. Den nya tillståndsmyndigheten beräknas vara på plats till första juli 2027 vilket kommer att leda till en hel del utmaningar vad gäller att behålla och rekrytera kompetent personal i kommunerna.

Det senaste året har mer fokus och arbete lagts på organiserad brottslighet, vilket innebär lite nya arbetssätt i tillsynen. Till exempel leder det till att tillsynen blir mer uppsökande och det ställer större krav på att samverka med andra aktörer i samhället vad gäller gemensamma tillsynsinsatser. Polisen har initierat ett tätare samarbete och vi ser att detta kommer att behöva utvecklas de närmsta åren.

Föreordade områden har i regeringsbudgetarna fått tilldelade resurser. Både länsstyrelserna och naturvårdsverket har ökat åtgärdestakten för föreningar och detta ger effekt på kommunal nivå vad gäller själva tillsynen. Att kommunfullmäktige beslutat om permanent utökad budgetram för detta arbete gör att nämnden kan jobba vidare i den takt som behövs. Nuvarande nationella mål är att alla nu kända föreordade områden ska vara åtgärdade år 2050 och hur kommunen ska nå dit konkretiseras i den MIFO-handlingsplan som nämnden har beslutat om i december 2025.

Inom området för serveringstillstånd kan en lagändring komma att ske under 2026. Förenklingsrådet har föreslagit att kravet på att serveringsställen med alkoholtillstånd måste erbjuda mat och ha ett eget kök ska avskaffas. Förslaget syftar till att förenkla reglerna för restaurangbranschen och underlätta för nya typer av barer och nöjesrestauranger att etablera sig i Sverige. Förslaget ska nu skickas på remiss och beredas inom Regeringskansliet. Om förslaget går igenom kan resursbehovet öka avsevärt, då regelförenklingen kan leda till att fler verksamheter i Enköping ansöker om serveringstillstånd.

Inom området för livsmedelskontrollen kan en betydande förändring vara på väg. Regeringen tillsatte 2023 en utredning med uppdrag att se över hur livsmedelskontrollen kan organiseras och finansieras i framtiden. Utredningen föreslår att kontrollorganisationen centraliseras till Livsmedelsverket från och med 2028. Förslaget har nyligen varit ute på remiss och regeringen ska nu granska remissvaren innan beslut fattas under 2026. Om förändringen klubbas igenom kommer beslutet att ha både ekonomiska och arbetsmiljömässiga konsekvenser för nämndens verksamhet.

Jämförelse mellan behov och tillgängliga resurser (enligt fastställd budgetram)

I 2026 års budget ryms ca 30 årsarbetare. För att nämnden ska kunna fullfölja hela sitt uppdrag behövs ytterligare skattemedel motsvarande 4590 handläggningstimmar för 2026, vilket motsvarar 9 inspektörstjänster. Beräkningen bygger på att varje inspektör kan debitera 40% av sin tillsynstid.

Konsekvenser vid resursbrist

Konsekvenserna av att inte ha tillräckliga resurser för nämndens ansvarsområden är betydande. Bristen på resurser leder till ett ökat fokus på händelsestyrda uppgifter, såsom att

hantera klagomål, istället för att kunna genomföra planerad tillsyn och förebyggande arbete. Detta kan resultera i längre svarstider och mindre tid för informationsinsatser. I förlängningen riskerar vi att inte kunna utföra vårt myndighetsuppdrag enligt de lagstadgade krav som ställs på oss.

Finansiering av tillsynen

Av de fastställda behoven 2026 går knappt hälften av tiden att avgiftsfinansiera. Resterande tid måste skattefinansieras. För att klara en budget i ram behöver 47 % av tillsynen vara avgiftsfinansierad. Resultatet blir att om medel inte tillsätts så behöver nämnden vid sin prioritering av den behovsprioriterade tillsynen lägga större fokus på den avgiftsfinansierade tillsynen för att klara en budget i balans trots att det inte alltid är där störst nytta för miljö och hälsa uppnås.

Särskilt viktiga områden inom det behovsprioriterade arbetet

Inom det behovsprioriterade arbetet bedöms följande områden särskilt viktiga att lyfta fram:

- Arbetet med förorenade områden
- Brottsförebyggande tillsynsinsatser
- Avfallstillsyn
- Tillsyn utifrån vattendirektivet
- Strandskyddstillsyn
- Näringsläckage från hästgårdar
- Fastighetsägare i rollen som hyresvärd

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
<i>Särskilt viktiga områden inom det behovsprioriterade arbetet</i>	<i>5</i>
1 INLEDNING.....	7
2 BESKRIVNING TILLSYNSUPPDRAGET	8
2.1 Tillsynsansvaret.....	8
2.2 Styrande dokument	8
2.3 Samverkan.....	9
3 BESKRIVNING BEHOVSUTREDNING	10
3.1 Förklaring av olika begrepp.....	10
3.2 Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan	13
3.3 Finansiering av tillsyn.....	14
3.4 Behov av kompetensförsörjning.....	15
3.5 Konsekvenser vid resursbrist	16
4 RESURSBEHOV AV ÖVRIG TID	16
5 RESURSBEHOV AV HANDLÄGGNINGSTID PER VERKSAMHETSOMRÅDE	17
5.1 Miljöskydd	17
5.2 Förorenade områden	20
5.3 Hälsoskydd	23
5.4 Små avlopp.....	27
5.5 Livsmedel.....	28
5.6 Naturvård och skyddade områden.....	30
5.7 Tobak och serveringstillstånd.....	32
5.8 Övergripande arbete- administration och ledning.....	34
6 RESURSBEHOV SAMMANSTÄLLNING.....	34

1 Inledning

För att möjliggöra en god och korrekt myndighetsutövning har kommunfullmäktige och kommunstyrelsen ansvar för att se till att miljö- och byggnadsnämnden har tillräckliga resurser för att systematiskt kunna genomföra sitt uppdrag. Ett underlagsmaterial för detta är denna behovsutredning samt en separat Excel fil där alla resurser sammanställts som det bedöms finnas behov av mellan 2026–2028.

Enligt miljötillsynsförordningen ska det hos tillsynsmyndigheten finnas en utredning om tillsynsbehovet för tillsynsmyndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. I Enköpings kommun är miljö- och byggnadsnämnden tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. Utredningen ska omfatta kommande treårsperiod och ses över vid behov, dock minst en gång per år. Det ska föras register över de verksamheter som behöver återkommande tillsyn. Baserat på utredningen och registret ska miljö- och byggnadsnämnden inför varje verksamhetsår göra en tillsynsplan.

Enligt livsmedelsverkets föreskrift om offentlig kontroll av livsmedel ska kontrollmyndigheten årligen fastställa en plan för myndighetens livsmedelskontroll. Planen ska omfatta en period om minst tre år och omfatta samtliga områden som myndigheten ansvarar för.

För övriga delar av miljö- och byggnadsnämndens ansvarsområde saknas krav på behovsutredning och tillsynsplaner i lagstiftningen. För att ge en tydlig översikt för hela miljö- och byggnadsnämndens verksamhet finns ett behov att alla områden omfattas av behovsutredningen, även de som inte är lagstyrda.

Behovsutredningen avser år 2026 till 2028. Det första året är preciserat och för de övriga anges en översiktlig bedömning av kända förändringar. För en stor del av myndighetsarbetet är det svårt att uppskatta behovet för respektive år. Många delar är händelsestyrda, såsom ansökningar, anmälningar, klagomål och remisser, där antalet inkommande ärenden kan variera från år till år. För andra delar beror behovet till stor del på ambitionsnivån och när något ska vara genomfört. Några exempel på detta är klimatarbetet och förorenade områden. Det kan även tillkomma krav från andra myndigheter som inte varit kända sedan tidigare eller som påkallar skyndsam uppmärksamhet av något slag.

Behovsutredningens upplägg är att avsnitt 2 och 3 framför allt beskriver bakgrund och övergripande förutsättningar. Avsnitt 4 till 6 beskriver behovet inom olika verksamhetsområden mer i detalj. Som underlag till denna behovsutredning finns det register som ska finnas över verksamheter som behöver återkommande tillsyn samt ett beräkningsunderlag.

För 2026 års behovsutredning används för andra året en beräkningsmall framtagen av Mitt Miljösamverkan. Syftet med mallen är att alla medlemmar ska använda samma mall. Förhoppningen är att det kan resultera i en mer likvärdig tillsyn mellan kommunerna och öka samsynen mellan länen. Den ger även en mer detaljerad bild av behovet, vilket är en kvalitetshöjning.

2 Beskrivning tillsynsuppdraget

2.1 Tillsynsansvaret

Tillsynen är en del i strävan att uppnå Sveriges nationella miljö kvalitetsmål och de alkohol- och folkhälsopolitiska målen. Tillsynen ska ha en tydlig koppling till de globala målen i Agenda 2030, de nationella, regionala och lokala miljömålen, den nationella strategin för miljöbalktillsynen samt den nationella kontrollplanen (NKP) inom livsmedel.

Som tillsynsmyndighet ska miljö- och byggnadsnämnden, på eget initiativ eller efter anmälan, i nödvändig utsträckning, kontrollera att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken följs. På samma sätt är miljö- och byggnadsnämnden lokal kontrollmyndighet för livsmedelskontrollen enligt livsmedelslagen samt tillhörande lagstiftning. Vid brister ska miljö- och byggnadsnämnden vidta de åtgärder som behövs för att lagstiftningen ska följas. Inom området för serveringstillstånd är det miljö- och byggnadsnämnden som tillsammans med Polismyndigheten ansvarar för tillsynen.

Myndigheten ska också vara kommunens sakkunniga i miljö- och hälsoskyddsfrågor som inte rör ren myndighetsutövning, exempelvis som remissinstans gällande bygglov samt detalj- och översiktsplaner.

2.2 Styrande dokument

Miljö- och byggnadsnämndens verksamhet styrs till övervägande del av lagstiftning, nationella dokument och mål men även lokala dokument och mål. Nedan är beskrivet kort om respektive område. Utgångspunkten i bedömningen av tillsynsbehovet är att uppfylla de krav och ambitionsnivåer som angetts i framförallt de styrande dokument som anges nedan.

Lagstiftning

De lagar som främst styr nämndens arbete är Alkohollagen, Lagen om åtgärder mot föroreningar från fartyg, Lagen om tobak och liknande produkter, Livsmedelslagen (inklusive relaterade regelverk), Miljöbalken, Smittskyddslagen, Strålskyddslagen samt EG-lagstiftning, förordningar och föreskrifter kopplade till lagarna.

Miljö- och byggnadsnämndens arbete måste även förhålla sig till bland annat: Kommunallagen, Förvaltningslagen, Viteslagen, Offentlighets- och sekretesslagen och Dataskyddsförordningen GDPR (The General Data Protection Regulation).

Nationella dokument och mål

Riksdagen har fastställt nationella miljö kvalitetsmål. Målen ska vara styrande och vägledande för miljöarbetet i Sverige och vara uppnådda inom en generation. De ska också vara vägledande för hur de allmänna bestämmelserna i Miljöbalken ska tolkas.

De globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030 antogs 2015. Kommunen har ett viktigt uppdrag att skapa förutsättningar för att samhället blir mer hållbart enligt de globala målen och miljökvalitetsmålen. I regeringens skrivelse om Sveriges genomförande av Agenda 2030 till riksdagen i maj 2022 konstaterades att takten måste öka om Sverige ska klara målen.

En nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken har tagits fram av ett antal statliga myndigheter och är ett gemensamt verktyg för att uppnå en effektiv och likvärdig tillsyn. Strategin gäller för perioden 2026–2029 och enligt miljötillsynsförordningen ska det framgå hur kommunen tar hänsyn till den. Strategin innehåller åtta olika fokusområden som tillsynsmyndigheterna ska använda som vägledning i tillsynsplaneringen. Behovsutredningen visar på de fokusområden som kommunen bedömer som viktiga att arbeta med och därmed blir prioriterade under perioden, utifrån de förutsättningar som finns.

Kommunerna har genom införandet av EU:s vattendirektiv fått ett tydligare uppdrag att arbeta med vattenförvaltning och förbättra eller skydda vattenmiljön i våra sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2022 – 2027 är vägledande för tillsyn samt strategiskt arbete. I tillsynen ska det bland annat säkerställas att verksamheter vidtar de skyddsåtgärder som är nödvändiga för att miljökvalitetsnormer för vatten ska efterlevas.

För livsmedelskontrollen finns en nationell kontrollplan (NKP). NKP är gemensam för alla kontrollmyndigheter i livsmedelskedjan. Den möjliggör en likvärdig kontroll med gemensamma mål och prioriteringar i hela landet, med riktlinjer för kvalitetssäkring och utveckling. Inför målperioden 2026–2029 har Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket tagit fram en gemensam målstruktur för kontrollen inom livsmedelskedjan och miljötillsynen. Fokusområden är riskbaserad och likvärdig kontroll, verkkningsfull kontroll, spårbarhet och beredskap, med mål att förbättra effektiviteten och likvärdigheten av kontroller samt stärka beredskapen och spårbarheten i livsmedelskedjan.

Inom området för serveringstillstånd har nationella mål tagits fram för att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.

Lokala dokument och mål

I Enköpings kommun har en hållbarhetspolicy tagits fram som alla förvaltningar inom kommunen ska förhålla sig till. Hållbarhetspolicyn tydliggör vilka fyra av FN:s 17 globala mål som är prioriterade. Det är God hälsa och välbefinnande, god utbildning till alla, hållbara städer och samhällen samt bekämpa klimatförändringar.

2.3 Samverkan

För att kunna utföra uppgifterna så effektivt som möjligt kan samverkan med andra vara ett medel. Kommunen ingår i Mitt miljösamverkan och 4M/LACUS, som består av sex mälarnära kommuner och polis som samarbetar runt tillsynsinsatser med fokus på att

försvåra för organiserad brottslighet. I och med detta används resurserna mer effektivt och inspektörerna får större nätverk att utbyta erfarenheter med. Genom att flera kommuner genomför liknande insatser får tillsynen också större effekt då de som inte önskar följa lagstiftningen troligen söker sig vidare till andra kommuner utanför samarbetet.

Miljösamverkan

Mitt miljösamverkan är ett samarbete mellan länsstyrelser, kommunförbund och kommuner i Dalarna, Uppsala, Gävleborg och Västmanlands län. Miljösamverkan stöttar kommunerna i arbetet som lokal myndighet. De samordnar, utvärderar och tar fram underlagsmaterial till tillsynskampanjer samt tar fram informationsmaterial och ordnar utbildningar. Kommunerna gör samordningsvinster; dels när sakområden går igenom samtidigt i länet, dels genom stöd med underlagsmaterial, planering och utvärdering. Miljökontoren eller motsvarande på länsstyrelserna deltar med kompetens till projektgrupper som arbetar fram projekten samt deltar i projektens aktiviteter så långt som möjligt. Samverkan sker även genom olika diskussionsgrupper och samverkansgrupper för bland annat livsmedelsinspektörer, hälsoskyddstillsyn, dricksvattenkontroll, strandskyddshandläggare och miljöchefer. Gemensamma utbildningar och i viss mån också projekt diskuteras och genomförs. Syftet är samsyn, erfarenhetsutbyte och ökad kompetens.

3 Beskrivning behovsutredning

Detta stycke handlar om vilka resurser som finns tillgängliga i form av årsarbetare (heltid och deltid) och hur det beräknas samt övergripande förutsättningar för perioden.

3.1 Förklaring av olika begrepp

I behovsutredning utgår beräkningarna av behovet utifrån antal timmar för olika arbetsuppgifter. Hur många årsarbetskrafter (ÅA) eller tjänster det krävs för att utföra arbetsuppgifterna beror på hur timmarna fördelas på handläggningstid respektive övrig tid samt hur många personer som arbetar deltid. Nedan förklaras de olika begreppen samt beskrivs hur omvandlingen från timmar till årsarbetare eller tjänster gått till.

Årsarbetare

En heltidsanställd arbetar i genomsnitt 1 500 timmar per år (efter avdrag på 500 timmar för ledighet/sjukdom). Hur denna tid fördelas mellan handläggningstid (styrd, händelsestyrd och behovsprioriterad tid) eller övrig tid kan skilja mellan kommuner beroende på förutsättningar. Fördelningen mellan handläggningstid och övrig tid i Enköpings kommun bedöms vara 850 timmar för handläggning och 650 timmar för övrig tid.

Om en jämförelse ska ske av hur många årsarbetare det finns totalt görs detta utifrån antal tjänster och tjänstgöringsgrad.

Exempel: Två heltid och en halvtid ger 2,5 årsarbetare.

Om en jämförelse ska ske av hur många årsarbetare det behövs för ett specifikt område görs detta genom att den samlade tiden för området delas med handläggningstiden.

Övrig tid

Inom kategorin Övrig tid hör arbetsuppgifter som inte direkt berörs av det som anses vara karakteristiskt för handläggning. De arbetsuppgifter som omfattas har dock en viktig roll för att få hela verksamheten att fungera väl. Det rör sig om bland annat utbildning, kvalitets- och utvecklingsarbete (mallar, rutiner, hemsida), verksamhetsplanering (behovsutredning och tillsynsplan), uppföljning av verksamheten, personalmöten, nätverksträffar, viss samverkan med andra myndigheter, IT-frågor, med mera.

Generellt bedöms att 650 timmar behöver avsättas för Övrig tid på en heltidstjänst. Det kan dock under en period finnas uppgifter som måste utföras inom denna kategori som gör att den övriga tiden måste ökas. Vilket innebär att handläggningstiden per årsarbetskraft minskar och behovet av antal årsarbetskrafter ökar för att kunna utföra nämndens uppdrag.

Handläggningstid

Handläggningstiden delas in i tre kategorier

- Styrd tid
- Händelsestyrd tid
- Behovsprioriterad tid

Styrd tid

Den styrda tiden består av planerad tillsyn på de verksamheter som är tillstånds- eller anmälningsskyldiga och har störst behov och krav på tillsyn. Här ingår följande verksamheter:

- Tillståndsskyldiga miljöfarliga verksamheter (A, B och Industriutsläppsverksamheter)
- Anmälningsskyldiga miljöfarliga verksamheter (C)
- Anmälningsskyldiga hälsoskyddsverksamheter (H)
- Livsmedelsverksamheter (L)
- Verksamheter som styrs av strålskyddslagen (solarium)
- Serveringsställen för alkohol
- Försäljningsställen för tobak, e-cigarett och tobaksfria nikotinprodukter
- Försäljningsställen för folköl
- Försäljningsställen för receptfria läkemedel

Styrd tillsyn är som ett grunduppdrag från staten där kommunerna har mindre möjlighet att påverka. Det styrda behovet är gemensamt för samtliga operativa

myndigheter. Här styrs tillsynen av staten i lagstiftning och tillsynsbehovet ska täckas i tillsynsplanen i form av årliga tillsynsaktiviteter. Behovet planeras med stöd av tillsynsvägledning från de centrala myndigheterna Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Strålskyddsmyndigheten, Läke-medelsverket och Jordbruksverket. Inom livsmedelsområdet planeras behovet med stöd av vägledning från Livsmedelsverket.

Händelsestyrd tid

Tiden i denna kategori benämns som händelsestyrd eftersom det inte i förväg går att planera precis när eller i vilken omfattning behovet kommer uppstå. Händelsestyrd tid omfattar ärenden som kommer in till myndigheten som måste hanteras så som ansökningar, anmälningar, klagomål, olyckor, remisser, samråd, besvara myndigheter och media, frågor där vi ger rådgivning och stöd etcetera.

Kategorin omfattar också uppföljande handläggningstid på verksamheter utöver den planerade tillsynstiden, exempelvis anmälan om misstänkt miljöbrott, miljö-sanktionsavgifter, klagomål och annan uppföljande tillsyn.

Behovet uppskattas utifrån tidigare erfarenheter med hjälp av ärendehanteringssystem, samt utifrån den planerade styrda och behovsprioriterade tillsynen då dessa till viss del påverkar den händelsestyrda tillsynen.

Behovsprioriterad tid

Behovsprioriterad tid omfattar den planerade tillsynen på verksamheter som inte är anmälningspliktiga inom miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (så kallade U respektive UH verksamheter). Denna kategori kan även omfatta nationella och regionala tillsynsprojekt, förebyggande tillsyn och informationsinsatser, avloppsinventeringar/tillsyn, strandskyddstillsyn och annan tillsyn som omfattas av lagstiftning som nämnden har tillsyn över, exempelvis animaliska biprodukter (ABP) och strålskydd.

Staten anger behovet genom lagstiftning och vägledning från centrala myndigheter. Ansvarig nämnd planerar denna tillsyn utifrån lokala förutsättningar och fördelar tillsynsbehovet över tre år. Tillsynsfrekvensen för dessa verksamheter varierar och kan vara årlig (med årsavgift), återkommande, projektinriktad eller sporadisk (när behovet påkallas, till exempel tillsyn på byggarbetsplatser).

För att bedöma behovet användas SKR:s planeringsmatris, se figur 1 nedan. Genom att bedöma olika branschernas tillsynsbehov utifrån risk hälsa och miljö samt de lokala förutsättningarna får kommunen en uppfattning om hur ofta de olika branscher behöver besökas (tillsynsfrekvens). Matrisen har använts för U och UH verksamheter.

Högt tillsynsbehov	Lågt tillsynsbehov
Normalt tillsynsbehov	Sporadiskt tillsynsbehov

Figur 1. Planeringsmatris för tillsyn av U och UH-branscher. Figuren är hämtad ut skriften Kommunala behovsutredningar, Sveriges Kommuner och Landsting, 2018.

Beskrivning av kvadranterna ovan:

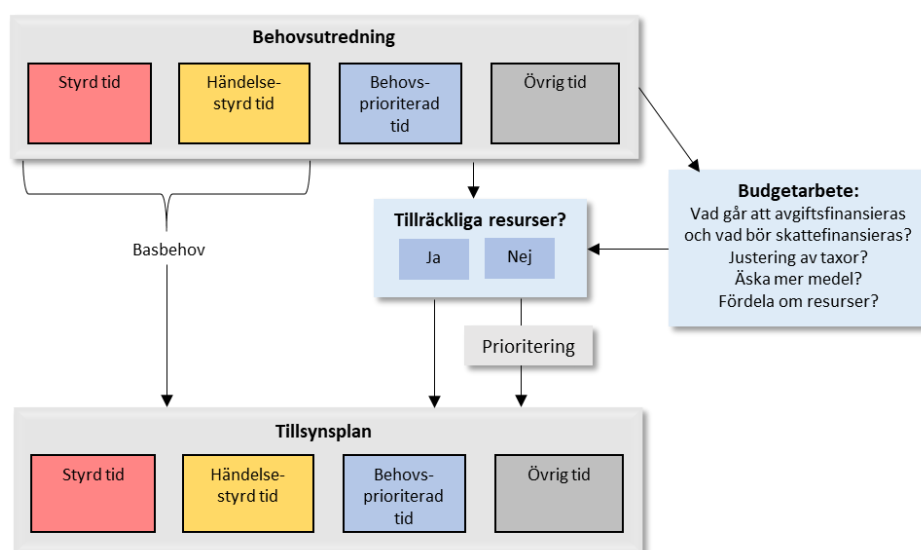
- **Högt tillsynsbehov motsvarar en tillsynsfrekvens med årlig tillsyn av branschen.**
Exempel: Branscher så som har ett direkt utsläpp till vatten eller luft och behöver tillsyn årligen, så som vissa typer av lantbruk, större biltvättar eller avloppsanläggningar för 25–200 personekvivalenter. De verksamheter som utgör en hög riskfaktor för människors hälsa, såsom skolor och förskolor, ska också genomgå årlig tillsyn.
- **Normalt tillsynsbehov motsvarar en tillsynsfrekvens med kontroll vart annat år för branschen**
Exempel: slamdammar, mindre biltvättar, fordonsverkstäder, lackerare, vissa vård- och omsorgsboenden.
- **Lågt tillsynsbehov besöks vart tredje till vart fjärde år**
Tillsyn sker projektinriktat i större projekt (tex miljösamverkan eller nationellt) och med regelbundna intervall.
Exempel: små lantbruk, golfbanor, hästgårdar och idrottsanläggningar.
- **Sporadiskt tillsynsbehov behöver inte återkommande tillsyn och sker när behovet påkallas**
Kan även var nationella och regionala tillsynsprojekt.
Exempel: pumpstationer, tandläkare och vissa hygienlokaler.

3.2 Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan

En behovsutredning tas fram för att visa vilket behov av resurser som finns för att utföra myndighetens arbete. Behovsutredningen och olika uppföljningar av verksamheten utgör en grund för framtagande av budgeten. Av budgeten framgår vilka resurser som finns tillgängliga. Med behovsutredning och budget som grund kan en tillsynsplan tas fram.

De arbetsuppgifter som omfattas av kategorierna styrd tid och händelsestyrd tid utgör tillsynsmyndigheternas basbehov, till vilka myndigheten alltid måste kunna avsätta den mängd tid och resurser som behövs. Dessa delar förs över direkt från behovsutredningen till tillsynsplanen, se figur 2 nedan.

I behovsutredningen bedöms resursbehovet för behovsprioriterad tid. Om budgeten innebär att inte tillräckliga resurser finns måste prioriteringar göras eller ambitionsnivån ses över. Det är framför allt inom den behovsprioriterad tiden prioriteringar kan göras.

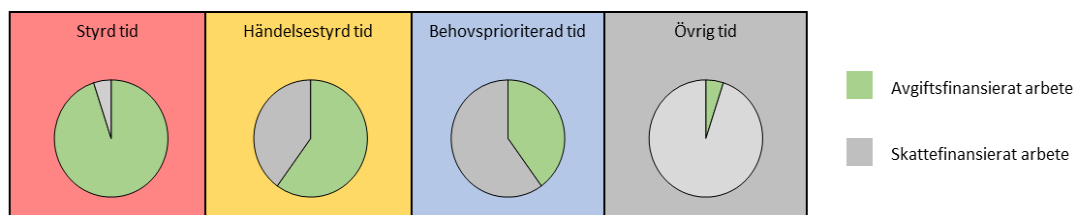
Figur 2. Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan.

3.3 Finansiering av tillsyn

Myndighetens arbete finansieras både genom avgifter och skattemedel. Efter att behoven fastställts i behovsutredningen bedöms vad som går att avgiftsfinansiera och vad som bör skattefinansieras. Målsättningen är att så mycket arbete som möjligt ska avgiftsfinansieras. För det arbete där så inte är möjligt måste det skattefinansieras.

I Sverige gäller principen att "förorenaren betalar" och finns i en av EU:s regler, med innebörden att den som påverkar människans hälsa eller miljön ska betala myndighetens kostnader för tillsynen.

Den styrda tillsynen är i huvudsak avgiftsfinansierad medan den övriga tiden till övervägande del är skattefinansierad. Vad gäller de övriga två kategorierna kan det variera i hög grad beroende på hur behoven ser ut, se figur 3 nedan.

Figur 3. Exempel på fördelning mellan avgiftsfinansierad- och skattefinansierad tillsyn.

Det skattefinansierade arbetet kan exempelvis omfatta information och rådgivning till allmänhet och verksamhetsutövare, hantering av olyckor, remisser, planarbete, arbete med enkäter och rapportering till centrala/regionala myndigheter. En del skattefinansierad verksamhet kan finansieras via annan lagstiftning, till exempel vid deltagande i planarbetet, så att miljöavdelningens kostnader läggs på den sökande via plan- och bygglagstiftningen. Detta arbetssätt är idag inte implementerat i kommunen i den utsträckning som nämnden avser att det ska vara.

En risk som uppstår när resurserna understiger behoven i för stor utsträckning är att myndigheten vid sin prioritering av den behovsprioriterade tillsynen kan tvingas lägga större fokus på den avgiftsfinansierade tillsynen för att klara en budget i balans trots att det inte alltid är där störst nytta för miljö och hälsa uppnås.

3.4 Behov av kompetensförsörjning

Nämndens ansvar att bedriva tillsyn och prövning inom verksamhetsområdena är komplext och omfattande. Det ställs därför stora krav på tillsynsmyndigheten att upprätthålla tillräcklig kompetens för att utföra myndighetsuppdraget effektivt och rättssäkert med hög kvalitet.

Arbetet som miljö- och hälsoskyddsinspektör, livsmedelsinspektör och tillståndshandläggare kräver relevant universitet- eller högskoleutbildning för de uppgifter som ska utföras. Kunskap om förvaltningsrätt är nödvändig.

Det är viktigt att den som arbetar som inspektör har förståelse för myndighetsrollen, kan vara tydlig och ha ett gott bemötande, har god förmåga att kommunicera i tal och skrift samt har en god samarbetsförmåga.

I grunden krävs att kunna jobba som generalist i tillsynsuppdraget och hantera många olika ämnesområden, men det finns möjlighet och behov av att fördjupa sig och bygga upp expertkunskap inom ett speciellt ämnesområde, till exempel förorenade områden eller kemikalietillsyn. Behov och möjligheter till fördjupning skiljer sig här mellan små och stora kommuner och kan variera över tid.

Att upprätthålla och utveckla kompetensen hos personalen är i grunden ett löpande arbete. En orsak till förändrat kompetensbehov kan vara förändringar i lagstiftning, vilket medför riktade insatser inom kompetensutveckling.

Idag ser vi specifikt kompetensbehov inom kemikalietillsyn, strandskyddstillsyn, tillsyn av avfallsanläggningar och täkter, fördjupning inom förorenade områden, tillsyn inom vattenområdet och ABP (animaliska biprodukter).

3.5 Konsekvenser vid resursbrist

Konsekvenserna av att inte ha tillräckliga resurser för nämndens ansvarsområden kan innebära:

- Utsläppen till mark, vatten och luft begränsas inte tillräckligt.
- Antalet matförgiftningar kan öka.
- Brottslighet och otrygghet kan öka på grund av otillräcklig tillsyn.
- Risken för folkhälsoproblem kan öka, eftersom minderåriga kan få enklare tillgång till alkohol och tobak vid bristande tillsyn.
- Mer tid behöver läggas på händelsestyrda uppgifter, såsom klagomål, istället för förebyggande arbete.
- Mer tid behöver läggas i ett senare skede, till exempel genom förelägganden, för att klara målsättningar, istället för genom förebyggande möten.
- Vi förlorar kontakten med verksamhetsutövare som har begränsad kunskap om lagstiftningen inom samtliga tillsynsområden.
- Likabehandlingen av dem vi är till för minskar.
- Trovärdigheten för nämnden som myndighet minskar.

4 Resursbehov av övrig tid

Beskrivning av området

Övrig tid, är sådan tid som inte är direkt handläggningstid men som behövs för att verksamheten ska fungera. Det beskrivs närmare i avsnitt 3.1

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Under perioden kommer behovet inom kategorin Övrig tid att hålla sig inom schablonen på 650 timmar per heltid och år.

Avdelningen ser att personalbehovet kommer öka under kommande treårsperiod för samtliga grupper för att klara av tillsynsuppdraget. För att avdelningen ska kunna utföra ett arbete med hög kvalitet och rättssäkerhet krävs också att vi lägger tid på kompetensutveckling, kvalitetsarbete, planering/uppföljning samt samverkan. För varje handläggare bedöms behovet ligga på 350 timmar per år.

Det finns behov av att arbeta vidare med att implementera tobak och serveringstillstånd i miljöavdelningens sätt att jobba, men även se över ärendehanteringssystem, rutiner och mallar. Bedömningen är att behovet av tid för detta är 100 timmar under år 2026.

Miljöavdelningen kommer år 2026 flytta till ett nytt kommunhus. Avdelningen går också in i år två i den nya förvaltningen där nya arbetssätt och samarbetsformer tas fram över avdelningsgränserna i syfte att få till en effektiv och kompetenssäkrad samhällsbyggnadsprocess. Bedömningen är att behovet av dessa förändringar är ca 50 timmar per inspektör, beroende på vilken grupp inspektören tillhör.

Sammanställning av resursbehov – Övrig tid

Årets utredning visar på ett behov av 650 timmar för det som förväntas att det ska utföras som inte är ren handläggning.

5 Resursbehov av handläggningstid per verksamhetsområde

I detta avsnitt redovisas resursbedömningen per verksamhetsområde. Redovisningen är indelad i följande övergripande verksamhetsområden: miljöskydd, förorenade områden, hälsoskydd, små avlopp, livsmedel, tobak och serveringstillstånd, naturvård (inkl. strandskydd) samt administration och ledning. För varje område redovisas en beskrivning av verksamhetsområdet, en analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden, samt en sammanställning av resursbehovet.

Bedömningen av behovet görs utifrån de specifika förutsättningarna i kommunen för respektive verksamhetsområde, där följande faktorer tas hänsyn till:

- Antal tillsynsobjekt i kommunen.
- Status på mark, luft och vatten i kommunen i förhållande till uppsatta mål och åtgärdsprogram inom området.
- Uppföljning av utfört arbete (Det kan exempelvis vara något som låg med i förra årets planering men som av olika skäl inte kunde utföras. Då ökar behovet för kommande period.).
- Mängd inkomna ärenden.
- Förändrade/nya lagar, förordningar, reglementen eller riktlinjer.
- Annan förändring i omvärlden, till exempel pandemi.

En årsarbetskraft motsvarar normalt 850 timmar handläggningstid och 650 timmar övrig tid.

Som underlag till uppgifterna om antal objekt och timmar i behovsutredningen, finns ett beräkningsunderlag i form av en Excel fil. I beräkningsunderlaget finns mer detaljerad information om antal timmar per område.

5.1 Miljöskydd

Beskrivning av området

Miljöskydd omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 9, exklusive hälsoskydd, samt kapitel 14 och 15 i miljöbalken.

Miljöskyddstillsynen syftar till att förbättra och trygga en god miljö utomhus och till att förhindra och förebygga utsläpp till mark, luft och vatten.

Miljöskyddsområdet är brett och inbegriper bland annat följande delområden: miljöfarliga verksamheter inklusive lantbruk, avfall, hantering av massor samt kemiska produkter.

Inom området ingår tillsyn av A- B- och C-verksamheter såväl som U-verksamheter. Arbetet bedrivs främst genom planerad tillsyn, handläggning av prövningsärenden, remissyttranden i tillståndsärenden samt inspektioner i samband med klagomål eller tillbud. I den planerade tillsynen ingår normalt att kontrollera villkor och andra beslut, egenkontroll, kemikaliehantering, avfallshantering, samt utsläpp till vatten, luft och mark.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Skyddande ozonskikt, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Styrd tid

I kommunen finns i nuläget cirka 103 verksamheter (17 B-verksamheter och ca 86 C-verksamheter) som miljö- och byggnadsnämnden har tillsynsansvaret för. Dessa har högsta prioritet och de flesta får tillsyn årligen.

Särskilt fokus behöver läggas på tillsyn av kemikaliehantering då denna tillsyn varit nedprioriterad under ett flertal år. Detta är även en del av det nationella miljömålet Giftfri miljö.

Under kommande treårsperiod kommer flera verksamheter att ansöka om nya eller ändrade tillstånd för sina verksamheter, samtidigt som vissa verksamheter planerar att omlokalisera inom kommunen. Detta kommer att leda till ökad arbetsbörda för de mest erfarna inspektörerna då dessa processer är betungande och kräver bred kompetens inom flera områden.

Enköpings kommun är en expansiv kommun och antalet miljöfarliga verksamheter uppskattas öka med 10 % närmsta 5 åren.

Den styrda tillsynen inbegriper även granskning av inkommande rapporter gällande fordonstvättar samt drivmedel (då dessa bedöms vara årligen återkommande under en bestämd tid) samt den för kommunen obligatoriska miljöövervakningen.

Händelsestyrd tid

I den händelsestyrda tiden ingår bland annat handläggning av och anmälan om avfall för anläggningsändamål, dispensansökningar, ansökan om spridning av

bekämpningsmedel, vattenskyddsdispenser samt ansökan om tillstånd för bergvärmepumpar.

För de närmsta 3 åren uppskattas en ökning av den händelsestyrda tiden med 40 timmar per år på grund av en förväntad ökning av anmälningar om att lägga massor i kommunen. Massor kommer att genereras från stora infrastrukturprojekt inom kommunen; bland annat bygget av Annelunds handelsplats, ombyggnationen av 55:an samt etableringarna i området för kommande Aros Park.

Under 2026 behöver även tid läggas på att uppdatera hemsida samt se över de e-tjänster som vi erbjuder våra kommuninvånare för att underlätta handläggning av vissa ärendetyper.

Behovsprioriterad tid

Tillsynsbehovet för U-verksamheterna har tagits fram genom riskbedömning av de olika typerna av branscher.

Totalt finns cirka 230 stycken U-verksamheter i kommunen med varierande tillsynsbehov. I snitt tillsynas ca 45 av dessa verksamheter årligen. Inspektörerna ser löpande över tillsynsintervallen för respektive verksamhet vid varje tillsyn för att verksamheten ska få den tiden de bedöms behöva för att uppfylla miljöbalkens syfte.

Av dessa U-verksamheter är cirka 70 st mindre lantbruk. Arbete är påbörjat med att övergå till projektbaserad tillsyn för exempelvis mindre hästgårdar, men detta arbete är inte helt färdigt i ingången till 2026.

U-verksamheter med utsläpp till luft och vatten prioriteras utifrån nationella tillsynsstrategin inom miljöbalkens område, vattenförvaltningens åtgärdsprogram och för att vi ska kunna uppnå miljömålen; giftfri miljö, frisk luft och grundvatten av god kvalitet.

Under 2026 kommer strandskyddstillsynen att gå över till att arbeta i projektform, likt avloppsinventeringarna för att komma ifrån orättvisan i att vissa i ett område får tillsyn om det inte inkommer ett klagomål.

Inventering kring vattenförekomster med känd föroreningsproblematik

Under perioden behöver särskilt prioritet fortsätta läggas på inventering av områden kring vattenförekomster med föroreningsproblem i enlighet med kommunens kommande vattentjänstplan. Prioriterat är tillsyn av verksamheter med utsläpp till Enköpingsån samt Mälaren samt kommunens större vattendrag. Tillsynen kommer även att implementera kommunens nya dagvattenriktlinjer under 2026 så fort dessa är beslutade i kommunfullmäktige.

Sammanställning av resursbehov – miljöskydd

Årets utredning visar på ett behov av 7863 timmar för att uppfylla tillsynsbehovet inom miljöskydd 2026. Följande år beräknas behovet minska till 6071 timmar på grund av att antalet tillståndsansökningar troligen kommer att minska efter 2026, samt för att vissa kommuninterna projekt och åtaganden kommer att slutföras under början på 2026 där miljöavdelningen haft en stor del i framtagandet (till exempel vattentjänstplanen och översiktsplanen). Under 2026 kommer arbetet med att ta fram en fördjupad översiktsplan att påbörjas där miljöskydd kommer att behöva vara delaktiga i framtagandet. Timmarna är uppdelade mellan tillsynskategorierna.

5.2 Förorenade områden

Beskrivning av området

Detta avsnitt omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 10 i miljöbalken. Tillsynen omfattar potentiella och konstaterade föroreningsskador i mark, grundvatten, ytvatten, sediment och byggnader.

Att identifiera, undersöka och åtgärda områden som förorenats av befintliga eller tidigare verksamheter är ett viktigt led i arbetet att minska riskerna för att människor och miljö utsätts för farliga ämnen.

I den nationella strategin för miljöbalkstillsynen är förorenade områden ett fokusområde.

Förenklat kan resursbehovet för tillsyn av förorenade områden delas in i egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden, tillsyn av objekt som ännu inte inventerats samt händelsestyrd tillsyn. Därutöver tillkommer resursbehov för viss administration samt eventuella tillsynsprojekt.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom förorenade områden. Tillsynsbehovet är främst behovsprioriterat och händelsestyrt.

Händelsestyrd tid

I området ingår handläggning av anmälan enligt Miljöbalken när föroreningar påträffas vid exempelvis grävarbeten och byggnationer samt vid klagomål eller tillbud. Vid klagomål och tillbud bedrivs även tillsyn och uppföljning av efterbehandlingsåtgärder/ sanering/ avhjälpandeåtgärder.

Vad gäller inkommande ärenden är underlaget för närvarande mindre bra och kräver att kommunen sorterar ut vilken tid som faktiskt lagts på förorenade områden. Underlaget kommer dock att förbättras väsentligen på sikt. Genom att lyfta ut förorenade områden från miljöskydd och skilja på dessa kommer det bli tydligare hur mycket tid som går åt och kommer att gå åt framöver för händelsestyrd handläggning av förorenade områden.

Utifrån den exploatering som sker och kommer att ske inom kommunen är bedömningen att antalet anmälningar om sanering kommer att öka under de närmaste åren.

Behovsprioriterad tid

Den huvudsakliga tillsynstiden hamnar under behovsprioriterad tid. Tillsynstakten styrs av det nationella miljökvalitetsmålet för förorenade områden och mer preciserade regionala delmål.

Det nationella målet är att alla förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön 2050. Det vill säga att de mest prioriterade områdena behöver åtgärdas.

Tillsyn av objekt som ännu identifierats (branschklassats - BKL)

För att kunna göra denna prioritering behöver både nedlagda och pågående verksamheter identifieras och inventeras. **Identifieringen** görs genom branschklassning (BKL) där man utgår från de risker branschen generellt kan medföra. Resultatet blir en branschklassning där BKL1 = mycket stor risk, BKL2 = stor risk, BKL3 = måttlig risk och BKL4 = liten risk.

Branschklassningen är en gruppriisklassning som baseras på generella bedömningar utifrån vilken verksamheten/ bransch som funnits på platsen. Ett identifierat potentiellt förorenat område behöver inte vara förorenat i praktiken eller komma att kräva efterbehandlingsåtgärder.

Tillsyn av objekt som ännu inte inventerats

Därefter inträder **inventeringsfasen**. Inventeringen börjar med områdena i de högsta branschklasserna (BKL 1 eller 2), det vill säga i en prioriteringsordning utifrån branschklassningen. Inventeringen görs enligt en metodik (MIFO, Metodik för Inventering av Förorenade Områden). Fas 1 omfattar en orienterande studie och resulterar i en riskklassning. Fas 2 omfattar en översiktlig undersökning och en ny riskklassning.

Riskklassningen är ett första steg för att avgöra vilka områden man bör gå vidare med. Många områden kan avskrivas i ett senare utredningsskede. Det är därför viktigt att bedöma resursbehovet även för genomförande av denna inventering. Motsvarande insatser kan bli aktuella även för ej identifierade objekt som aktualiseras exempelvis

efter tips från allmänheten eller annan tillkommande information, som exempelvis ny information om föreningar eller föreningskällor.

Behovet har beräknats utifrån antalet ännu ej inventerade kommunala tillsynsobjekt relaterat till kommunens målsättning om slutförande av inventeringen. Vi har vid bedömning av behovet använt oss av en schablontid på 8 timmar per objekt.

Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden

De mest prioriterade objekten det vill säga de områden som har riskklass 1 (mycket stor) eller riskklass 2 (stor risk) för påverkan på människors hälsa eller miljö ska åtgärdas. Även förorenade områden med lägre riskklass eller som enbart är branschklassade men som ändå bedöms som prioriterade räknas hit.

Behovet har beräknats genom att vi har använt oss av en schablontid på 200 timmar som har föreslagits i en central tillsynsvägledning för förorenade områden. Det är en grov uppskattning och i verkligheten kan tidsåtgången variera kraftigt mellan olika objekt.

I behovet ingår hela hanteringen av objektet, det vill säga all tillsynstid som krävs från initiering tills dess att objektet kan anses vara slutligt åtgärdat. Tillsynen delas in i tre faser: utredning, åtgärd och uppföljning.

Det beräknade resursbehovet relateras sedan till en tidsatt målsättning om att ha hanterat de prioriterade förorenade områdena till ett visst årtal. På så sätt erhålls ett årligt behov.

Följande regionala tilläggs mål finns inom förorenade områden och dessa har använts för att beräkna tillsynsbehovet: Att kommunen tillsammans med länsstyrelsen ser till att fler förorenade områden kommer till åtgärd under åren 2024 – 2026 samt att kartlägga och inventera områden förorenade av PFAS samt initiera provtagning av dessa.

Det finns idag 9 objekt som är högt prioriterade att undersöka i prioriteringslistan från Länsstyrelsen Uppsala över förorenade områden. Målsättningen för kommunen är att arbeta efter de regionala målen. Det innebär att resursbehovet är 3 500 timmar för 2026. I vår kommun har vi 40 prioriterade objekt fördelade på 40 i utredningsfas, 0 i åtgärdsfas och 0 i uppföljningsfas.

Tillsyn av bidragsfinansierade objekt

Tillsyn av objekt där ansvarig saknas hanteras i huvudsak som Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden fram till dess att det står klart att ansvar saknas.

Därefter kommer objektet inte längre att kunna drivas framåt via tillsyn utan det krävs att kommunen söker statliga bidrag för dessa områden. Fördelningen av statliga bidrag beror på exempelvis nationella prioriteringar och tillgång till bidragsmedel. Om kommunen beviljas statliga bidrag för genomförande av eventuella bidragsfinansierade

utredningar och åtgärder kan tillsynen fortsätta för dessa områden på samma sätt som för den egeninitierade tillsynen.

Tillsynen delas in i tre faser: utredning, åtgärd och uppföljning.

Idag har kommunen inget bidragsfinansierat objekt.

Sammanställning av resursbehov - förorenade områden

För att minska riskerna med de förorenade områdena och för att klara ovanstående klassnings- och åtgärdskrav behövs en högre åtgärdstakt under de kommande åren, vilket kräver ytterligare resurser.

Årets utredning visar på ett behov av 3 500 timmar för att uppfylla tillsynsbehovet inom förorenade områden 2026. Följande år beräknas behovet kvarstå på samma nivå. Miljöavdelningen har från 2026 fått finansiering motsvarande två heltidstjänster för arbetet med förorenade områden. Behovsutredningen tyder dock på att tillsynen av förorenade områden är fortsatt underbemannad med ca 2 heltidstjänster. Miljöavdelningen har dock genom budgettillskottet fått bättre möjligheter att arbeta med egeninitierad tillsyn för de mest prioriterade områdena. Ytterligare information om tillsynen inom förorenade områden finns i nämndens "Handlingsplan för förorenade områden 2026-2029".

5.3 Hälsoskydd

Beskrivning av området

Detta avsnitt omfattar den hälsoskyddstillsyn som utgår från kapitel 9 i miljöbalken samt andra lagar såsom Smittskyddslagen, Strålskyddslagen och Tobakslagen.

Hälsoskyddstillsynen syftar till att skydda människors hälsa i bostäder, offentliga eller allmänna lokaler och lokaler där människor får vård eller behandling, samt smittskydd. Nämndens ansvar är att undanröja och förebygga olägenheter.

Tillsynsobjekten delas in i anmälningspliktiga (H) och icke anmälningspliktiga (UH) verksamheter.

Anmälningspliktiga verksamheter (H) är:

- Hygieniska verksamheter, där allmänheten yrkesmässigt erbjuds behandlingar som innebär risk för blodsmitta eller annan smitta på grund av användningen av skärande eller stickande verktyg
- Bassängbad som är tillgängliga för allmänheten och för större sällskap
- Förskolor, skolor, fritidshem och gymnasier
- Kosmetiskt solarium som upplåts till allmänheten
- Kyltorn som använder vatten på ett sådant sätt att aerosoler bildas

Enligt 45 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska kommunen ägna särskild uppmärksamhet åt (icke anmälningspliktiga, UH):

- Byggnader som innehåller en eller flera bostäder och tillhörande utrymmen
- Lokaler för undervisning, vård eller annat omhändertagande
- Samlingslokaler där många människor brukar samlas
- Hotell, pensionat och liknande lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds tillfällig bostad
- Idrottsanläggningar, campinganläggningar, badanläggningar, strandbad och andra liknande anläggningar som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor
- Lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling
- Lokaler för förvaring av djur

Andra verksamheter som omfattas av hälsoskyddstillsynen är:

- Evenemang med höga ljudnivåer; t.ex. konserter, festivaler, föreställningar
- Strandbad

Verksamheter som inte är anmälningspliktiga omfattas av behovsprioriterad tillsyn och händelsestyrd tillsyn.

Smittskydd

Smittskyddsarbetet ska förhindra spridning av främst samhällsfarliga sjukdomar och regleras i Smittskyddslagen. Miljöavdelningen arbetar för att förhindra objektburen smitta i sitt tillsynsarbete. Objektburen smitta är alla sjukdomar som kan spridas mellan objekt och människa. Alla typer av objekt och djur ingår i begreppet, till exempel ventilationsanläggningar, vattenanläggningar utomhus eller inne i fastigheter och andra vatteninstallationer, vilda djur, skadedjur och sällskapsdjur.

Arbetet med smittskydd innebär också mycket annat inom flera av kommunens tillsynsområden enligt miljöbalken. Några exempel är att vid handläggning av enskilda avlopp ställs krav för att minska risk för läckage av smittämnen till grundvatten och brunnar, och vid planerad tillsyn på förskolor ställs krav på rutiner för hygien. Vid en pandemi kan tillfälliga regler införas för att till exempel minska trängsel eller på olika sätt minska smittspridningen. Tillsyn över dessa tillfälliga regler kan vara miljönämndens ansvar.

Rökfria miljöer

För att skydda människor från passiv rökning finns det miljöer där det enligt tobakslagen är förbjudet att röka. Syftet med lagen är också att hindra eller fördröja att barn och ungdomar börjar röka. Tobakslagen förbjuder rökning i vissa offentliga miljöer och lokaler dit allmänheten har tillträde. Det gäller till exempel lokaler för skol- och barnomsorg, hälso- och sjukvård, hotell, allmänna färdmedel och restauranger och caféer. Privatbostäder omfattas inte av rökförbudet. Rökförbudet omfattar även vissa

allmänna platser utomhus: bland annat uteserveringar, entréer till rökfria lokaler, kollektivtrafikens områden utomhus, inhägnade platser för idrott och lek. Rökförbudet omfattar även elektroniska cigaretter, örtprodukter för rökning med mera.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: giftfri miljö, frisk luft, god bebyggd miljö, säker strålmiljö.

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Efter att ha utvärderat tillsynsarbetet för 2025 som är baserad på den nya beräkningsmallen, har vi dragit slutsatsen att arbetstiden inom de flesta områden är längre än tidigare beräknat. För att få en mer korrekt bild av resursbehovet har vi nu tagit hänsyn till den längre arbetstiden, vilket resulterar i ett större resursbehov än tidigare beräknat.

Styrd tid

I den styrda tillsynen inom hälsoskydd ingår anmälningspliktiga verksamheter (H-verksamheter) samt handläggning av köldmedia.

I kommunen finns i nuläget cirka 130 H-verksamheter som nämnden har tillsynsansvaret för. Dessa har högsta prioritet och får tillsyn regelbundet:

- Årligen: skolor, förskolor och bassängbad
- Vartannat år: hygieniska verksamheter och solarium
- Vart tredje år: öppna förskolor

Händelsestyrd tid

Händelsestyrd tid omfattar bland annat hantering av ansökningar, anmälningar, klagomål, remisser, samt rådgivning och stöd. Även tid för överklagningsärenden, miljö sanktionsavgifter och anmälan om brott enligt miljöbalken ingår i den händelsestyrda tillsynen. Specifikt inom hälsoskyddsområdet ingår bland annat handläggning av anmälan om nya lokaler och verksamheter, anmälan/klagomål om olägenhet för människors hälsa, anmälan eller ansökan utifrån lokala föreskrifter med mera.

Tiden för denna kategori har ökat ytterligare jämfört med förra året. Efter att ha utvärderat tillsynsarbetet för 2025 står det klart att klagomålsärenden tar upp en betydande del av arbetstiden. Denna observation stämmer överens med Folkhälsomyndighetens lägesbild av hälsoskyddsområdet.

"Inom hälsoskyddsområdet hanteras en relativt stor mängd klagomål. Data från uppföljningen av 2021 års tillsyn (1) visar att lite mer än hälften av kommunerna lägger 0–25 procent av de totala resurserna för hälsoskyddstillsyn på klagomålshantering, cirka 30 procent lägger mellan 25–50 procent av resurserna på klagomål och 13 procent uppger att de lägger mer än 50 procent. Klagomålsärenden är i många fall komplexa och ställer höga krav på kompetens inom hela hälsoskyddsområdet." - [FHMs lägesbild](#)

Behovsprioriterad tid

Den behovsprioriterade tiden omfattar behovet av tillsyn på de icke anmälningspliktiga verksamheterna. Den kan även omfatta nationella och länsvisa tillsynsprojekt, inventeringar med mera.

Tillsynsbehovet för UH-verksamheterna har tagits fram genom att riskbedöma de olika typerna av branscher, delvis med hjälp av SKRs planeringsmatris.

Högt tillsynsbehov

Rökfria miljöer på skolor och strandbad har ett högt tillsynsbehov och tid planeras årligen. Omfattningen av tillsynen på strandbad varierar om det är ett EU-bad eller inte. Däremot handläggs provtagningsplaner, granskning av prover och eventuella algbloomningar varje år.

Det finns även ett stort behov av att genomföra tillsyn på fastighetsägare med flerbostadshus. Tillsyn inom detta område är eftersatt och vi ser ett behov med fokus på radon motsvarande ca 400 timmar, respektive ca 250 timmar för inomhusmiljö uppdelat på 5 år. Den uppskattade tiden för tillsyn av egenkontroll för inomhusmiljö omfattar i det här fallet endast fokusområdet från Naturvårdsverket om inomhusmiljö i vissa bostadshus.

Normalt tillsynsbehov

Det finns omkring 50 UH-verksamheter med normalt tillsynsbehov som bör besökas vartannat år. Detta omfattar gymnastiksalar kopplade till skolor samt vissa vårdboenden. Behovet av återkommande tillsyn uppskattas till cirka 300 timmar vartannat år.

Lågt tillsynsbehov

Det finns omkring 30 UH-verksamheter med lågt tillsynsbehov som bör besökas vart tredje år. Detta omfattar fritidsgårdar och vårdlokaler såsom gruppboenden, serviceboenden och daglig verksamhet. Behovet av återkommande tillsyn uppskattas till cirka 150 timmar vart tredje år.

Sporadiskt tillsynsbehov

För resterande UH-verksamheter i kommunen, cirka 170 stycken, bedöms tillsynsbehovet vara sporadiskt, vilket innebär ett tillsynsintervall på vart fjärde år eller helt klagomålsbaserat. Det innefattar verksamheter så som gym, massörer, frisörer, tillfälliga boenden och samlingslokaler.

Tabell 2. Sammanställning av behovsprioriterad tid på UH-verksamheter

Tillsynsfrekvens	Behov 2026	Behov 2027	Behov 2028	Behov 2029	Behov 2030
Högt tillsynsbehov	826	796	796	826	796
Normalt tillsynsbehov	120*	156	120	156	120
Lågt tillsynsbehov	6*		138	6	
Sporadiskt tillsynsbehov	1068*				645
Totalt antal timmar	2021	952	1054	795	1308
*Tiden för tillsyn som inte prioriteras under kommande kalenderår kommer att skjutas upp till nästkommande år.					

Tillsynen av icke anmälningspliktiga verksamheter har under flera år varit bristfällig. Aktuella uppgifter om antalet och typerna av dessa verksamheter saknas till stor del, vilket gör det nödvändigt att inventera och inspektera dem noggrant. För att uppfylla detta tillsynsbehov krävs ytterligare resurser.

Sammanställning av resursbehov – hälsoskydd

Årets utredning visar på ett behov av 3926 timmar (4,6 ÅA) för att uppfylla tillsynsbehovet inom hälsoskydd 2026. Följande år beräknas behovet minska till 3114 timmar (3,7 ÅA). Detta beror på det tillsynsintervall som föreligger, och förutsätter att behovet har tillgodosetts under tidigare år. Beräknar man ett medelvärde för behovet över en treårsperiod motsvarar det 4 ÅA, idag finns 3 ÅA.

5.4 Små avlopp

Beskrivning av området

Små avlopp är avloppsanläggningar som är dimensionerade för upp till 200 personekvivalenter. Inrättandet av små avloppsanläggningar kräver tillstånd enligt miljöbalken. Tillsynen omfattar alla små avlopp som finns i kommunen och den syftar bland annat till att minimera näringsläckage, läckage av syreförbrukande ämnen och smittspredning.

Enköpings kommun är en kommun med många små avlopp. Avloppsanläggningarna betjänar omkring 7 700 fastigheter. Inventering av små avlopp med direktutsläpp pågår i hela kommunen och beräknas vara klart under 2027. När inventeringen är klar utförs riskbaserad tillsyn, vilket innebär att alla objekt riskklassas och får olika tillsynsintervall beroende på anläggningens skötselbehov och riskerna i området. Stora delar av Enköpings kommun är känsligt för näringsämnen, vilket innebär att verksamheten har hårdare krav att motverka övergödning av vattendrag och Mälaren.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom området för små avlopp. Tillsynsbehovet är framför allt behovsprioriterat.

Händelsestyrd tid

Specifikt inom området för små avlopp ingår bland annat handläggning av avloppsansökningar, slamtömningsdispenser, förbud, förhandsbesked med mera. Här ingår även rådgivning vid fastighetsförsäljning och nyanläggning av avlopp.

Med en tillsynstakt på 800 anläggningar per år beräknar nämnden behöva handlägga cirka 150 ansökningar om tillstånd till enskilda avlopp och cirka 400 förelägganden om förbud.

Behovsprioriterad tid

Den behovsprioriterade tillsynen för små avlopp inbegriper inventering och tillsyn av enskilda avlopp och minireningsverk, samt tillsynsprojekt.

I kommunen finns idag cirka 7 700 hushåll med små avlopp. Nämnden har som mål att samtliga enskilda avloppsanordningar i kommunen har en reningsfunktion som säkerställer att näringsämnen och bakterier reduceras till accepterade nivåer till år 2030. För att uppnå detta behöver en tillsynstakt på cirka 800 avlopp per år hållas under kommande period vilket innebär cirka 2 400 timmar per år.

Sammanställning av resursbehov – små avlopp

Årets utredning visar på ett behov av ca 5 700 timmar för att uppfylla tillsynsbehovet inom små avlopp 2026. Följande år beräknas behovet öka till 6 154 timmar på grund av att kommunen har som mål att ha åtgärdat alla direktutsläpp senast 2027 och alla äldre avloppstillstånd till 2030. Timmarna är uppdelade mellan tillsynskategorierna.

5.5 Livsmedel

Beskrivning av området

Syftet med livsmedelskontrollen är att konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hanterade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt. Alla livsmedel eller ämnen går att spåra genom hela kedjan från jord till bord.

Livsmedelsföretag kontrolleras regelbundet och kontrollen ska vara riskbaserad, ändamålsenlig och likvärdig för alla verksamheter.

Vägledande miljökvalitetsmål för området: Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet.

Nationella fokusområden för kontrollen: För perioden 2026–2029 har Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen valt ut fyra gemensamma fokusområden, för myndigheternas arbete:

- Riskbaserad och likvärdig kontroll
- Verkningsfull kontroll
- Beredskap
- Spårbarhet.

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Styrd tid

Den huvudsakliga kontrolltiden inom området utgörs av styrd tid, det vill säga planerad kontroll på registrerade verksamheter. Inom en femårsperiod ska alla verksamheter och alla relevanta lagstiftningsområden kontrolleras.

I kommunen finns i nuläget ca 370 livsmedelsverksamheter och ca 50 dricksvattenanläggningar som miljö- och byggnadsnämnden har kontrollansvaret för. I den styrda tillsynen ingår även kontroll av butiker som säljer receptfria läkemedel. Allvarliga brister rapporteras till Läkemedelsverket som har det övergripande tillsynsansvaret och kan vidta åtgärder i form av föreläggande och förbud förenade med vite. Även tillsynen av folköl är fördelat hit.

Händelsestyrd tid

Händelsestyrd tid omfattar bland annat hantering av anmälningar om registrering, klagomål, misstänkta matförgiftningar, remisser, rådgivning samt sanktionsbeslut. Här ingår även uppföljande kontroll som går utöver den normala planerade tillsynen och som har sin orsak i bristande efterlevnad av lagstiftningen.

I den händelsestyrda livsmedelskontrollen ingår bevakning av det EU-gemensamma systemet för kommunikation av RASFF meddelanden (Rapid Alert System for Food and Feed). Systemet är webbaserat och används för att snabbt få bort livsmedel från marknaden som på olika sätt kan vara skadliga för människors hälsa. Livsmedelsverkets krav är att kommunerna ska bevaka systemet varje vardag. När en varning kommer ska kommunen skyndsamt informera berört livsmedelsföretag och se till att företaget följer livsmedelslagen, stoppar livsmedlet och informerar konsumenter och berörda företag.

Behovsprioriterad tid

Avdelningen ser ett behov av att jobba mer förebyggande med Livsmedelskontrollen genom informativa insatser. Att erbjuda tillfällen där företagare kan ta del av information och ställa frågor kring hur kontrollen går till, vad som förväntas, hur de kan

hitta information om kontrollområden, vad taxan baseras på och vilka moment de betalar för. Till detta uppskattas ett behov om ca 80 timmar.

Det är också viktigt att prioritera tid för att skapa samsyn inom gruppen och mellan kommuner, för att säkerställa så likvärdiga bedömningar som möjligt. Ca 60 timmar bör prioriteras till detta.

Animaliska biprodukter (ABP)

Animaliska biprodukter omfattas av särskild EU-lagstiftning, där miljönämnden har tillsynsansvar. På livsmedelsanläggningar är det viktigt att avfall med animaliskt ursprung hanteras och transporteras bort på rätt sätt. Denna kontroll beräknas ta cirka 200 timmar årligen, men prioriteras ofta bort på grund av resursbrist.

Sammanställning av resursbehov – livsmedel

Efter noggrann tidsregistrering under 2025 och en utvärdering av året som helhet, kan vi konstatera att handläggningstiderna bör beräknas vara längre än tidigare antagits. Årets utredning visar därför på ett behov av 3725 timmar (4,4 ÅA) för att uppfylla tillsynsbehovet inom livsmedelskontrollen 2026.

5.6 Naturvård och skyddade områden

Beskrivning av området

Detta avsnitt omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 7 i miljöbalken.

Miljö- och byggnadsnämnden har ansvar för tillsynen i fråga om:

- Vattenskyddsområde (som har beslutats av kommunen)
- Strandskyddsområde (utom den tillsyn som omfattas av länsstyrelsens ansvar enligt 7 §)
- Områden och föremål som omfattas av ett interimistiskt beslut meddelat av kommunen enligt 7 kap.

När det gäller områden med naturvård ska tillsynen syfta till att bevara den biologiska mångfalden. Nämndens ansvar inom naturvård inbegriper tillsyn över vattenparker samt handläggning av strandskyddsdispenser och dispenser inom vattenskyddsområdet.

Enligt åtgärdsprogrammet från vattenmyndigheterna ska kommunen stärka skyddet kring allmänna och kommunala vattentäkter.

Vägledande miljökvalitetsmål för området: Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, Bara naturlig försurning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmark, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Grundvatten av god kvalitet.

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom området för naturvård.

Händelsestyrd tid

Specifikt inom naturvårdsområdet ingår bland annat att handlägga strandskyddsdispenser, yttra sig över förhandsbesked och bygglov samt bevaka naturvårdsfrågorna i planerings/exploateringsarbetet.

Naturvårdsfrågor dyker också ofta upp i andra tillsyns- eller prövningsärenden som nämnden handlägger, som till exempel anmälan om vindkraftverk, utökning av verksamheter eller påverkan av befintliga verksamheter på naturmiljön. Vid den typen av ärenden stöttar miljöavdelningen övriga handläggare.

Behovsprioriterad tid

Vad gäller vattenförvaltning har kommunen genom införandet av EU:s vattendirektiv fått ett tydligare uppdrag att arbeta med att förbättra eller skydda vattenmiljön i våra sjöar, vattendrag och grundvatten. Miljöavdelningen har tillsammans med vattenstrateg och kommunekolog tagit fram kommande vattentjänstplan samt nya riktlinjer för dagvatten i kommunen.

Vattenskyddsområden

I åtgärdsprogrammet från vattenmyndigheterna (åtgärd 3) står att kommunerna ska genomföra regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden samt säkerställa ett långsiktigt skydd för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning. Behovet för detta arbete uppskattas till 200 timmar per år för kommande treårsperiod.

Strandskydd

Enköpings kommun är en kommun med mycket vatten som vi är rädda om. Det finns därför ett behov att bedriva regelbunden tillsyn i områden kring våra sjöar och mäljarstranden. Strandskyddstillsynen har varit nedprioriterad i flera år vilket bidragit till en orättvisa vad gäller tillsynen då det endast bedrivits klagomålsbaserad tillsyn. Det finns ett behov av en mer strukturerad tillsynsinsats exempelvis i projektform närmsta åren. Totalt bedöms behovet vara 800 timmar per år.

Sammanställning av resursbehov – naturvård och skyddade områden

Årets utredning visar på ett behov av 1000 timmar för att uppfylla tillsynsbehovet inom naturvård och skyddade områden 2026. Följande år beräknas behovet vara ungefär likvärdigt.

5.7 Tobak och serveringstillstånd

Beskrivning av området

Under området tobak och serveringstillstånd finns objekt som omfattas av alkohollagen, tobakslagen och liknande produkter.

Alkohollagen är en skyddslagstiftning och som syftar till att begränsa alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Kontroll av serveringsställena har ett förebyggande och korrigerande syfte. Miljö- och byggnadsnämnden och Polismyndigheten har den direkta tillsynen över efterlevnaden av bestämmelser som gäller för servering av alkohol samt detaljhandel med folköl och tobak. Det görs genom inre, yttre och samordnad tillsyn.

Den yttre tillsynen styrs utifrån de riskfaktorer som förknippas med verksamheten, till exempel typ av tillstånd, serveringstider, alkoholomsättning, storlek, inriktning och tidigare erfarenhet.

Detaljhandel med folköl ska bedrivas i enlighet med alkohollagens bestämmelser. Försäljning ska skötas på sådant sätt att skador i möjligast mån förhindras.

Lagen om tobak och liknande produkter är också en skyddslagstiftning som syftar till att minska tobaksbrukets skadeverkningar och att människor ska kunna vistas i en rökfri miljö. Tobakstillsynen kräver också inre och yttre tillsyn. De verksamheter som säljer tobak och liknande produkter ska ha minst ett besök per år och de som säljer folköl vartannat år.

Samlad strategi och nationella mål:

Det nationella mål och en samlad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel om pengar (ANDTS-strategin). Syftet med strategin är att ange mål och inriktning för hur samhällets insatser ska genomföras, samordnas och följas upp under perioden 2022–2025.

Nationella mål:

- Mål 1 – Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobaks- och nikotinprodukter samt skadeverkningarna av spel om pengar ska minska
- Mål 2 – Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar
- Mål 3 – Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller debuterar tidigt med alkohol och spel om pengar ska minska
- Mål 4 – Antalet personer som utvecklar skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska

- Mål 5 – Personer med skadligt bruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet
- Mål 6 – Antalet personer som skadas eller dör på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller spel om pengar ska minska
- Mål 7 – En folkhälsobaserad syn på ANDTS inom EU och internationellt

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Styrd tid

Den huvudsakliga tillsynstiden inom området serveringstillstånd, tobak och liknande produkter utgörs av styrd tid där verksamheterna betalar årsavgift i förskott. Inom den styrda tiden omfattas yttre och inre tillsyn samt restaurangrapporter. Under 2025 har det funnits ca 73 serveringstillstånd (stadigvarande och tillfälliga), 29 verksamheter där man säljer tobak och liknande produkter.

Den huvudsakliga verksamheten inom området ligger under styrd och händelsestyrd tid. En del händelsestyrd tid skapas till följd av tillsynen. När bristande efterlevnad konstateras i tillsynen ska nämnden utreda ärendet. Det innebär att det är viktigt att det finns resurser för att hantera efterföljderna av tillsynen. Under 2025 har vi inte hunnit genomföra all tillsyn.

Händelsestyrd tid

Händelsestyrd tid för tobak och serveringstillstånd innebär bland annat att handlägga ansökan om serveringstillstånd, tobakstillstånd samt anmälan om att sälja folköl. Vid överträdelser i alkohol- och tobakslagen öppnas tillsynsärendet för att utreda påföljd/sanktion. Under den händelsestyrda tiden ingår även remissvar och rådgivning.

Eftersom den inre tillsynen har varit eftersatt under flera år, planerar vi att prioritera denna under 2026. Som en följd av detta förväntar vi oss att antalet utredningar kommer att öka, vilket i sin tur kommer att kräva fler resurser under 2026. Den händelsestyrda tiden beräknas uppgå till totalt 1570 timmar.

Behovsprioriterad tid

Avdelningen ser ett behov av att jobba förebyggande med framförallt serveringstillstånd genom informativa insatser. Att erbjuda tillfällen där företagare kan ta del av information och ställa frågor kring vad som krävs för att få ett serveringstillstånd, vilka krav som ställs för att behålla tillståndet, hur tillsynen går till samt vad de betalar för. Tillståndshandläggarna har även ett nära samarbete med polisen och andra myndigheter där exempelvis samverkansmöten och gemensam tillsyn sker. Till detta uppskattas ett behov om ca 130 timmar.

Sammanställning av resursbehov – servering, tobak & folköl

Årets utredning visar på ett behov av 2628 timmar (3,9 ÅA) för att uppfylla tillsynsbehovet inom tobak och serveringstillstånd för år 2026. Förutsatt att de planerade åtgärderna genomförs under 2026, beräknas behovet för följande år vara något mindre. För 2026 finns 2,0 årsarbetskrafter tillgängliga för arbete inom detta område.

5.8 Övergripande arbete- administration och ledning

Beskrivning av området

För att nämndens arbete ska fungera ändamålsenligt och effektivt krävs ett löpande övergripande arbete i form av administration och ledning. Denna tid ingår i overheadkostnader för framtagande av timtaxans storlek. Det innebär arbetsuppgifter som bland annat registrering, fakturering, nämndrelaterat arbete, arkivrelaterade uppgifter samt diverse administration (beställning av kontorsmaterial med mera). Här ligger även all tid som chefer/ledning behöver lägga för att fullgöra sitt verksamhets-, ekonomi- och personalansvar.

Analys av resursbehovet den närmaste treårsperioden

Timmarna för registrering, expediering och ekonomiarbete är beräknade baserat på övriga teams behovsuppskattningar och förväntas öka något under 2026, till följd av övergång till efterdebitering även inom miljöskyddsområdet.

Sammanställning av resursbehov - administration

Årets utredning visar på ett behov av 5,75 årsarbetare för att uppfylla tillsynsbehovet inom administration 2026.

6 Resursbehov sammanställning

Behovsutredningen omfattar en period på tre år. För att få en någorlunda jämn resursfördelning mellan åren och därmed lättare kunna planera eventuell tillsättning, har en noggrann avvägning gjorts av vilka uppgifter som bör ingå respektive år.

Behovsutredningen visar på ett samlat behov av ca 28 350 timmar för 2026, exklusive administration och ledning, vilket motsvarar ca 33 årsarbetskrafter. Behovet för administration och ledning bedöms ligga på ca 4 900 timmar respektive 5,75 årsarbetskrafter vilket ger ett totalt behov på ca 39 årsarbetskrafter 2026 för hela avdelningen.

I 2026 års budget ryms ca 30 årsarbetare. För att nämnden ska kunna fullfölja hela sitt uppdrag behövs ytterligare skattemedel motsvarande 4590 handläggningstimmar för 2026, vilket motsvarar 9 inspektörstjänster. Beräkningen bygger på att varje inspektör kan debitera 40% av sin tillsynstid.

Av de fastställda behoven 2026 går ca hälften av tiden att avgiftsfinansiera. Resterande tid måste skattefinansieras. För att klara en budget i ram behöver 47 % av tillsynen vara avgiftsfinansierad. Resultatet blir att om medel inte tillsätts så behöver nämnden vid sin prioritering av den behovsprioriterade tillsynen lägga större fokus på den avgiftsfinansierade tillsynen för att klara en budget i balans trots att det inte alltid är där störst nytta för miljö och hälsa uppnås.